

Sygn. akt IV CSK 112/16

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Hanna Kamińska

w sprawie z powództwa B.F.

przeciwko Gminie K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 11 stycznia 2017 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 września 2015 r., sygn. akt I ACa .../14,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 9 września 2015 r. oddalił apelację pozwanej Gminy K. od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 5 grudnia 2013 r., którym zasądzono od tej pozwanej na rzecz powoda B.F. kwotę 220764,08 zł z odsetkami tytułem wynagrodzenia za korzystanie bez tytułu prawnego od dnia 11 grudnia 2002 r. do dnia 3 listopada 2009 r. (6 lat i 11 miesięcy) z bliżej opisanych działek gruntu nr 114/13, 114/44 i 120/1.

Sąd ustalił, że powód i jego matka są współwłaścicielami tych gruntów, przy czym działki nr 114/13 i 114/44 zajęte są pod drogi wykorzystywane przez mieszkańców usytuowanych przy nich domów, a działka 120/1 stanowi ciąg pieszy wykorzystywany nie tylko przez mieszkańców tych domów.

Skarga kasacyjna pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 379 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c., art. 385 k.p.c. oraz art. 386 § 3 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c., a także art. 224 § 2 w zw. z art. 225 k.c. w zw. z art. 1 k.c. w zw. z art. 129 ust. 5 pkt 3 u.g.n. w zw. z art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, i zmierza do uchylenia wyroków obu instancji oraz odrzucenia pozwu, bądź oddalenia powództwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z istoty rzeczy najpoważniejsze są zarzuty naruszenia prawa procesowego dotyczące nieważności postępowania z uwagi na brak drogi sądowej (art. 379 pkt 1 k.p.c.).

Podstawową przesłanką dopuszczalności drogi sądowej jest zakwalifikowanie zgłoszonego roszczenia do kategorii spraw cywilnych, do której należą sprawy w znaczeniu materialnoprawnym, a więc sprawy pomiędzy równorzędnymi podmiotami z zakresu stosunków prawnych wymienionych w art. 1 k.p.c., a także sprawy niebędące ze swojej istoty sprawami cywilnymi, przekazane do rozpoznania na drogę sądową na podstawie przepisów szczególnych (sprawy cywilne w znaczeniu formalnym). Zgodnie przy tym z art. 2 § 3 k.p.c., przepis szczególny może wyłączyć sprawę cywilną w znaczeniu

materialnoprawnym z drogi sądowej i przekazać ją do rozpoznania innemu organowi.

Doktryna i orzecznictwo opowiadają się za szerokim ujmowaniem dopuszczalności drogi sądowej, przypisując zasadnicze znaczenie pojęciu roszczenia procesowego, a więc samemu twierdzeniu powoda o istnieniu stosunku prawnego z zakresu objętego pojęciem sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 i art. 2 § 1 i 3 k.p.c. (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2006 r., III CZP 121/05, OSNC 2006, nr 10, poz. 178, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1999 r., II CKN 340/98, OSNC 1999, nr 9, poz. 161, z dnia 22 sierpnia 2000 r., IV CKN 1188/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 20, z dnia 9 maja 2007 r., I PZP 2/07, OSNP 2009, nr 15-16, poz. 224, z dnia 22 sierpnia 2007 r., III CZP 76/07, nie publ.). W konsekwencji wyraża się pogląd, że w zasadzie każde roszczenie procesowe, sformułowane jako żądanie zasądzenia, ustalenia lub ukształtowania stosunku prawnego, niezależnie od jego merytorycznej zasadności, jest objęte drogą sądową, jeżeli dotyczy podmiotów, których pozycja w ramach tego stosunku prawnego jest równorzędna (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 listopada 2011 r., I CSK 50/11, "Izba Cywilna" 2012, nr 10, s. 32, lub z dnia 21 marca 2013 r., III CZP 9/13, OSNC-ZD 2014, nr A, poz. 12).

Na roszczenie procesowe składa się treść żądania (np. o zapłatę określonej kwoty) oraz okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie (podstawa faktyczna żądania). Tak określone roszczenie procesowe formułuje powód w pozwie (art. 187 § 1 k.p.c.) i decyduje ono o rodzaju sprawy. W sprawie powód domaga się zasądzenia określonej kwoty tytułem wynagrodzenia za korzystanie z gruntów, których jest współwłaścicielem, przez ich posiadacza samoistnego, skarżącą, bez tytułu prawnego w złej wierze. Na tak ukształtowany rodzaj sprawy nie ma wpływu charakter zarzutów, którymi broni się skarżąca, mianowicie, że pomimo, iż powód i jego matka nie utracili własności należne odszkodowanie za, podług użytego określenia, ograniczenia możliwości korzystania z tego prawa, powinno być ustalone w trybie postępowania administracyjnego przez starostę, decyzją

w tym przedmiocie, na podstawie art. 129 ust. 5 pkt 3 ustawy o gospodarce gruntami.

Sprawa której przedmiotem jest roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego, przewidziane w art. 224 § 2 w związku z art. 225 k.c., jest niewątpliwie sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c., a co za tym idzie, w niniejszej sprawie droga sądowa jest dopuszczalna. Trzeba zaznaczyć, że czym innym jest droga sądowa, a czym innym brak legitymacji biernej do występowania w sporze.

Powyższe roszczenie przewidziane w art. 224 § 2 w związku z art. 225 k.c. przysługuje właścicielowi. Skarżąca zaś nie kwestionuje ustalenia Sądu Apelacyjnego, że własność działek nr 114/13, 114/44 i 120/1 przysługiwała powodowi i jego matce także w okresie, za który dochodzi on wynagrodzenia od skarżącej, która na pierwszych dwóch z tych działek wybudowała drogi, a na trzeciej ciąg pieszzy. Ustalenie to wiąże się z oceną charakteru prawnego dróg na tym gruncie, aprobowaną przez skarżącą, w szczególności, że nie przynależą one do dróg gminnych, tj. dróg mających charakter drogi publicznej, jak i z oceną, iż nie doszło do zasiedzenia spornego gruntu przez skarżącą.

Postępowanie skarżącej stworzyło sytuację, w której właściciel nie mógł swobodnie korzystać ze swojej własności zgodnie z art. 140 k.c. Powstanie budowli drogowej na skutek prowadzenia wcześniejszych robót budowlanych w praktyczny sposób doprowadziło do objęcia przez skarżącą w posiadanie spornego gruntu.

Zarówno w orzecznictwie, jak i w piśmiennictwie przyjęto, iż roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy ma charakter obligacyjny i gdy powstanie, uzyskuje byt samodzielny, niezależny od roszczeń chroniących własność (art. 222 § 1 i 2 k.c.), może zatem, wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej, być dochodzone niezależnie od roszczenia windykacyjnego albo negatoryjnego, i być przedmiotem obrotu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 1967 r., II CKN 57/96, OSNCP 1967, nr 6 - 7, poz. 92 i z dnia 14 lutego 1967 r., I CR 443/66, OSNCP 1967, nr 9, poz. 163 oraz uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2002 r., III CZP 21/02, OSNC 2002, nr 12,

poz. 149, a także uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2013 r., OSNC 2014, Nr 3, poz. 24).

W tym stanie rzeczy, skoro zarzuty skargi kasacyjnej okazały się nieuzasadnione Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

aj

kc